

**Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка**

Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра російської мови, зарубіжної літератури
та методики їх викладання

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету іноземної
та слов'янської філології

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ТА
СЛОВ'ЯНСЬКОЇ
ФІЛОЛОГІЇ**

30 серпня 2018 р.

А. М. Коваленко

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ РОСІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ»**

галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

спеціальність: 014 Середня освіта. Мова і література (російська)

освітня-програма/програми: Середня освіта (Російська мова і зарубіжна література)

Мова навчання: російська

Погоджено науково-методичною комісією
факультету іноземної та слов'янської філології
30 серпня 2018 р.

Голова _____
Громова Н. В., канд. пед. наук, доцент

Суми – 2018

Розробник:

Іванова І.Б., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри російської мови,
зарубіжної літератури та методики їх викладання

Робочу програму розглянуто і схвалено на засіданні кафедри російської мови,
зарубіжної літератури та методики їх викладання

Протокол № 1 від 30 серпня 2018 р.

Завідувач кафедри _____ Іванова І. Б., канд. пед. наук,
доцент

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 21	Бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
II-IV-й		II-IV-й	
Семестр			
II-VII-й		II-VII-й	
Лекції			
104 год.		22 год.	
Практичні, семінарські			
208 год.		50 год.	
Лабораторні			
Самостійна робота			
310 год.		550 год.	
Консультації			
8 год.		8 год.	
Загальна кількість годин – 630	Вид контролю: заліки, екзамен		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни полягає у формуванні осмисленого розуміння особливостей становлення російської літератури, цілісного сприйняття закономірностей еволюції літературного процесу, специфіки естетичних систем, літературних напрямів і течій кожного історичного періоду в їх взаємодії з культурним і філософським контекстом епохи, глибокого усвідомлення загальнолюдської цінності, позачасової актуальності та національної самобутності кращих зразків художньої літератури як виду мистецтва, а також здатності професійно оцінювати та ґрунтовно досліджувати значимі феномени російської літератури з урахуванням жанрово-стильових та ідейних домінант.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **загальних компетентностей**:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

ЗК 3. Знання предметної області та розуміння засад професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність до усної та письмової комунікації засобами державної, російської та іноземної мови.

ЗК 8. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **фахових компетентностей** спеціальності:

ФК 3. Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.

ФК 6. Здатність вільно й гнучко використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовленнєвої поведінки в різних комунікативних контекстах.

ФК 7. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною, російською та іноземною мовами.

ФК 8. Здатність застосовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку російської та зарубіжної літератури від давнини до XXI століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища.

ФК 9. Здатність демонструвати знання та розуміння взаємозв'язку компонентів літературного твору, давати визначення основних теоретико-літературознавчих понять і застосовувати їх під час інтерпретації та аналізу художнього тексту, визначати національну своєрідність і загальнолюдську значущість творів світової літератури.

ФК 10. Здатність здійснювати різні типи лінгвістичного та літературознавчого аналізу.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Продуктивне вивчення дисципліни «Історія російської літератури» передбачає наявність знань у межах шкільного курсу зарубіжної літератури і всесвітньої історії, а також опанування вузівських дисциплін «Філософія» і «Вступ до літературознавства».

3. Результати навчання за дисципліною

<p>Знання</p>	<p>ПРЗ 4. Знати концептуальні основи фундаментальних дисциплін (педагогіка, психологія, вступ до спеціальності, вступ до мовознавства, вступ до літературознавства, сучасна російська літературна мова, зарубіжна література, російська література) як теоретичної бази освітньої та дослідницької діяльності.</p> <p>ПРЗ 5. Знати принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання російської мови та зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти, усвідомлювати виховний потенціал цих дисциплін.</p> <p>ПРЗ 8. Знати види та методи лінгвістичного та літературознавчого аналізу.</p> <p>ПРЗ 9. Знати загальні властивості літератури як мистецтва слова, специфіку перебігу літературного процесу у культурно-історичному та регіональному контексті, особливості літературних епох, художніх напрямів, течій, жанрів і стилів.</p> <p>ПРЗ 10. Розуміти критерії національної самобутності та художньої своєрідності класичних і сучасних творів зарубіжної літератури, що вивчаються, знати особливості індивідуальної творчої манери їх авторів.</p>
<p>Уміння</p>	<p>ПРУ 7. Застосовувати різні види аналізу художнього твору, визначати його ідейний рівень та жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, виявляти симбіоз традицій і новаторства, зв'язок твору з фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.</p> <p>ПРУ 8. Уміти використовувати здобутки письменства для формування національної свідомості, світогляду учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.</p> <p>ПРУ 9. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.</p>

Комунікація	ПРК 4. Здатність цінувати різноманіття та мультикультурність, забезпечувати діалог культур у процесі вивчення російської мови та зарубіжної літератури тощо.
Автономія і відповідальність	ПРА 3. Здатність навчатись упродовж життя і вдосконалювати набуту під час навчання кваліфікацію із значним ступенем автономії.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А	Студент глибоко і повно засвоїв необхідні знання, уміння і навички: вільно володіє понятійною системою дисципліни, правильно вибудовує описові, порівняльні та класифікаційні характеристики літературних явищ, залучає до відповіді самостійно здобуту інформацію; усебічно характеризує художні твори, співставляє їх з подібними в інших національних літературах; наводить самостійно дібрані приклади, супроводжуючи їх повним та глибоким коментарем; самостійно складає та вирішує пізнавальні пошукові завдання; у процесі висвітлення теоретичного матеріалу здійснює співставлення різних наукових точок зору, концепцій, підходів, посилається на наукові джерела та називає прізвища науковців; виконав усі практичні завдання, передбачені робочою програмою; отримав найвищу оцінку за виконання самостійної роботи.
В	Студент глибоко і повно засвоїв необхідні знання та вміння: вільно володіє понятійною системою дисципліни, правильно вибудовує описові, порівняльні та класифікаційні відповіді, залучає до відповіді самостійно здобуту інформацію; усебічно характеризує літературні явища, співставляє їх з подібними в інших національних літературах; наводить самостійно дібрані приклади, супроводжуючи їх повним та глибоким коментарем; здатен вирішувати пізнавальні пошукові завдання; виконав всі практичні завдання, передбачені робочою програмою, отримав високу оцінку за виконання самостійної роботи
С	Студент засвоїв комплекс необхідних знань та умінь: вільно володіє понятійною системою дисципліни, правильно вибудовує описові, порівняльні та класифікаційні відповіді, залучає до відповіді самостійно здобуту інформацію; докладно характеризує літературознавчі явища, наводить самостійно добрані приклади, правильно виконує практичні завдання. Виконав практичні завдання, передбачені робочою програмою, отримав позитивну оцінку за виконання самостійної роботи
Д	Студент володіє основами знань, умінь і навичок з дисципліни: понятійний апарат засвоїв неповно, припускається помилок у формулюванні понять, класифікаціях та порівнянні характеристик літературних явищ; самостійно опрацював належний обсяг інформації, але не усвідомлено – не використовує опрацьовану інформацію у відповідях; виконує практичні завдання, припускаючись окремих помилок; має

	виконані, але не всі (не менше 60%) практичні завдання, передбачені робочою програмою; отримав позитивну оцінку за виконання самостійної роботи.
E	Студент володіє основами знань, умінь і навичок з дисципліни: понятійний апарат засвоїв неповно, припускається помилок у формулюванні понять, класифікаціях та порівнянні характеристик літературних явищ; самостійно опрацював не увесь належний обсяг інформації та не достатньо усвідомив – не використовує опрацьовану інформацію у відповідях; виконує практичні завдання, припускаючись окремих помилок; має виконані, але не всі (не менше 60%) практичні завдання, передбачені робочою програмою; самостійну роботу виконав не в повному обсязі.
FX	Студент не оволодів достатнім обсягом знань, умінь та навичок з дисципліни: засвоїв менше 50% понятійного апарату дисципліни, відповіді не відтворюють 50% лекційного матеріалу, самостійно не опрацьовані теми, була спроба виконати самостійну роботу, але не отримав позитивної оцінки; практичні завдання та лабораторні виконані частково (до 40%).
F	Студент не оволодів достатнім обсягом знань, умінь та навичок з дисципліни: засвоїв менше 50% понятійного апарату дисципліни, відповіді не відтворюють 50% лекційного матеріалу, самостійно не опрацьовані теми, практичні завдання виконані частково (до 20%).

5. Розподіл балів

Семестр 3

Поточний контроль				Разом	Загальна сума
Розділ 1					
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4		
Поточний контроль					
10	15	15	20		
Контроль самостійної роботи				40	
10	10	10	10		

Семестр 4

Поточний контроль				Разом	Загальна сума
Розділ 2					65
T 2.1	T 2.2	T 2.3	T 2.4		
Поточний контроль					
5	25	20	15		
Контроль самостійної роботи				35	
5	10	10	10		

Семестр 5

Поточний контроль				Разом	Сума	Підсумковий контроль	Загальна сума
Розділ 3							
T 3.1	T 3.2	T 3.3	T 3.4	50	75	25	100
Поточний контроль							
10	10	15	15				
Контроль самостійної роботи				25			
4	7	7	7				

Семестр 7

Поточний контроль										Разом	Загальна сума
Розділ 4				Розділ 5							65
T4.1	T4.2	T4.3	T4.4	T5.1	T5.2	T5.3	T5.4	T5.5	T5.6		
Поточний контроль											
5	5	5	10	5	10	5	5	10	5		
Контроль самостійної роботи										35	
2	4	4	5	3	3	3	3	3	5		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	
60 – 63	E	Задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Засоби діагностики результатів навчання

Діагностика результатів навчання проводиться з допомогою перевірки виконання практичних завдань, співбесіди під час консультацій, презентації індивідуальних і групових проєктів, складання іспитів.

7. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Русская литература XVII-XVIII веков

Тема 1.1. Литература Петровского времени.

Литература Петровского времени. Феофан Прокопович – писатель, оратор, теоретик литературы. А. Д. Кантемир и его литературная деятельность. Поэтическое новаторство В. К. Тредиаковского.

Тема 1.2. Становление классицизма в России.

М. В. Ломоносов и его значение для русского классицизма. Драматургическая деятельность А. П. Сумарокова.

Тема 1.3. Развитие русского классицизма.

Драматургия Д. И. Фонвизина. Особенности поэзии Г. Р. Державина. А. Н. Радищев и его «Путешествие из Петербурга в Москву».

Тема 1.4. Возникновение сентиментализма и просветительского реализма.

Н. М. Карамзин как основатель русского сентиментализма. Сатирические произведения И. А. Крылова. Значение русской литературы XVIII в. для последующего литературного процесса.

Розділ 2. Русская литература первой половины XIX века

Тема 2.1. Русская литература XIX века как уникальное культурно-историческое явление.

Общая характеристика литературы XIX века. Русская литература XIX века как уникальное культурно-историческое явление. Культурно-исторический контекст русской литературы XIX века. Основные периоды, их общая характеристика.

Тема 2.2. Особенности романтической литературы: синтез европейских традиций и национальных черт. А. С. Пушкин – родоначальник новой русской литературы.

Общая характеристика психологического, философского и гражданского романтизма. Своеобразие русской романтической поэзии. Основные образно-философские оппозиции. Стилевая и жанровая полифония лирики. А. С. Пушкин – родоначальник новой русской литературы и создатель современного русского литературного языка. Тематическое многообразие творчества А. С. Пушкина.

Тема 2.3. Своеобразие творчества М. Ю. Лермонтова и его место в развитии русской литературы.

Жанрово-тематическое пространство творчества М. Ю. Лермонтова. Проявление темы одиночества в лирике поэта. Тема поэта и поэзии. Особенности пейзажной и философской лирики. Роман «Герой нашего времени»: идейный смысл произведения, его место в истории русской литературы.

Тема 2.4. Художественная реализация эстетики романтизма в творчестве Н. В. Гоголя.

Идейно-эстетическое формирование писателя. Романтические тенденции сборников «Вечера на хуторе близ Диканьки» и «Миргород». Черты реализма в «Петербургских повестях». Композиционно-стилевое своеобразие поэмы «Мертвые души». Драматургия Н. В. Гоголя.

Розділ 3. Русская литература второй половины XIX века

Тема 3.1. Своеобразие реализма как направления.

Национальные особенности реализма в России второй половины XIX века. Виды реализма и их представители. Богатство и разнообразие реалистической прозы. Сатирико-юмористический модус литературы этого периода.

Тема 3.2. Особенности развития поэзии второй половины XIX века.

Лирика Н. А. Некрасова. Создание лиро-эпических полотен – первые поэмы о жизни крестьянства («Коробейники», «Мороз, Красный нос»). Социальный смысл, широта отражения, фольклорная основа, народность поэмы «Кому на Руси жить хорошо».

Ф. И. Тютчев. Основные темы поэзии писателя. Эволюция любовной лирики. «Денисьевский цикл». Тема народа в лирической поэзии Тютчева.

Восприятие дисгармоничности мира, стремление к гармонии и красоте. Психологизм лирики.

А. А. Фет. Мир личных переживаний, воспевание красоты мироздания в лирике Фета. Новаторский характер поэзии Фета. Обращение к изменчивым, неуловимым, неопределённым, мимолётным явлениям душевной жизни и природы. Мастерская передача их намёками, ассоциациями, символикой.

Тема 3.3. Литературно-общественное движение 50 – 60-х годов XIX века.

Творчество И. А. Гончарова, романы «Обыкновенная история», «Обрыв» и «Обломов». А. Н. Островский, драма «Гроза». Романы И. С. Тургенева – новая ступень в развитии критического реализма. Романы «Рудин», «Дворянское гнездо», «Накануне». «Отцы и дети» как разновидность «нового» романа. Гротеск и сатира М. Е. Салтыкова-Щедрина.

Тема 3.4. Прозаическая доминанта в литературе 70 – 90-х годов XIX века.

Ф. М. Достоевский. «Преступление и наказание». Социально-философская и нравственно-психологическая проблематика. Злободневность и полемичность, драматизм и динамизм сюжета. Образ Раскольникова.

Л. Н. Толстой. «Анна Каренина» – «живой, горячий» роман о современности. «Мысль семейная» – основа поэтической структуры романа. «Война и мир» – героико-патриотический роман-эпопея. Синтетичность жанровой формы. Творческая история, исторические и общественно-бытовые источники. Широта охвата действительности; основные конфликты. «Мысль народная» и способы ее раскрытия в «Войне и мире».

А. П. Чехов. Изображение духовного оскудения личности, косности и пошлости быта, «уклонений от нормы», трагизма социального бытия и поэтизация творческого труда, утверждение красоты реальной действительности («Попрыгунья», «Анна на шее», «Ионыч», «Учитель словесности», «Человек в футляре», «Крыжовник», «Черный монах»).

Розділ 4. Русская литература рубежа XIX-XX веков

Тема 4.1. Реалистическая литература рубежа XIX – XX веков. Творчество И. А. Бунина и А. И. Куприна.

Особенности лирики И. А. Бунина. Проза 90-х – начала 900-х гг. «Антоновские яблоки». Жизнь и творчество в эмиграции (1920 – 1953). Роман «Жизнь Арсеньева» как художественная автобиография Бунина. Украинская тематика в творчестве писателя.

Жанрово-тематическое многообразие творчества А. И. Куприна. Проблема «естественного» человека в творчестве Куприна (повесть «Олеся»). Произведения о любви («Суламифь», «Гранатовый браслет»). Украинская тематика в творчестве писателя.

Тема 4.2. Творчество М. Горького, В. Вересаева, И. Шмелёва.

Ранние романтические произведения М. Горького «Макар Чудра», «Старуха Изергиль»; реалистическая направленность «малой» прозы писателя. Традиции реализма в творчестве В. Вересаева («Без дороги») и И. Шмелева («Солнце мертвых»).

Тема 4.3. Неореализм как художественный метод в литературе рубежа XIX – XX веков.

Феномен «промежуточного» художественного метода в литературе этого периода, его индивидуально-творческое воплощение в произведениях Л. Андреева, Б. Зайцева, А. Ремизова. Экспрессионизм в творчестве Л. Андреева.

Тема 4.4. Модернизм в русской поэзии XX века.

А. А. Блок как представитель русского символизма: лирика, поэма «Двенадцать».

Акмеизм как литературное направление. Творчество Н. Гумилёва, С. Городецкого, А. Ахматовой, О. Мандельштама.

В. В. Маяковский как представитель футуризма. Особенности формы ранней поэзии Маяковского. Метафорическая усложненность и установка на упрощенность образной системы.

Розділ 5. Русская литература первой половины XX века

Тема 5.1. Основные тенденции развития русской литературы первой половины XX века. Поэтические искания в литературе 20-50 годов.

Общая характеристика литературного процесса, его сложности.

Творчество В. Маяковского. Поиски новых форм изображения борьбы двух миров: пьеса «Мистерия-буфф», поэма «15000000». Жанр лирики, ее основные темы, идеи, образы. Лирический герой поэзии Маяковского. Жанр поэмы: поэмы «Люблю» и «Хорошо!». Сатира Маяковского. Произведения разных жанров на сатирическую тему.

Творчество С. Есенина. Основные темы лирики. Идеино-художественная эволюция поэта в 1924 – 1925 гг. («Русь советская», «Русь уходящая», «Письмо к женщине»). Цикл «Персидские мотивы». Поэма «Анна Снегина». Соотношение лирического и эпического в ее идейно-художественной структуре. Особенности поэтики.

Творчество М. Цветаевой. Трагизм человеческой и писательской судьбы. Автобиографичность и лиризм творчества М. Цветаевой. Важнейшие темы произведений – любовь, Родина, творчество. Художественные особенности лирики М. Цветаевой.

Традиции русской поэтической классики. Поэзия Ахматовой. Основные темы лирики, ее художественно-стилистические особенности. Поэма «Реквием», особенности жанра и композиции, тема исторической памяти.

Тема 5.2. Жанрово-тематическое своеобразие русской прозы.

Творчество М. Булгакова. Сатира 20-х годов. «Дьяволиада», «Роковые яйца», «Собачье сердце». Роман «Белая гвардия». Жанрово-тематическое своеобразие романа «Мастер и Маргарита». М. А. Булгаков и Украина.

Творчество А. Платонова. Сборники рассказов и повестей 1927–1928 гг. Сатира Платонова. «Город Градов», «Государственный житель». Реализация жанра антиутопии в романе «Чевенгур», повестях «Котлован», «Ювенильное море». Повесть «Впрок». Творчество военного и послевоенного периода, повесть «Возвращение».

Творчество А. Н. Толстого. Принципы освоения новой действительности («Голубые города», «Гадюка»), научная фантастика («Аэлита», «Гиперболоид инженера Гарина»). Пути и художественные принципы изображения исторической эпохи в трилогии «Хождение по мукам» и романе «Петр Первый». Произведения для детей.

Тема 5.3. Творчество Б. Пастернака.

Жизненный путь писателя. Вечные темы в творчестве Б. Пастернака. Особенности поэзии Б. Пастернака. «Поэтическая исповедь» Пастернака (Лихачев) в романе «Доктор Живаго», особенности лирической прозы писателя: поэтическое мировосприятие главного героя, автобиографические мотивы, система лейтмотивов. Б. Пастернак как переводчик. Присуждение Б. Пастернаку в 1958 году Нобелевской премии по литературе. Б. Пастернак и Украина.

Тема 5.4. Литература середины 50-х – начала 90-х годов.

Творчество А. Твардовского. Основные темы лирики, ее художественные особенности. Эволюция жанра поэмы в творчестве: от «Страны Муравии» до «По праву памяти». «Василий Тёркин» как основной итог творчества военных лет. Особенности композиции, своеобразие жанра этого произведения. А. Твардовский – редактор «Нового мира». Публицистика, книга «Заметки о литературе».

Творчество М. Шолохова. Основные черты творчества М. Шолохова. Сборники «Донские рассказы» и «Лазоревая степь». Эпопея «Тихий Дон». Социально-философская концепция и художественная структура эпопеи. «Судьба народная» и «судьба человеческая» как главные темы произведения. Особенности поэтики шолоховской эпопеи. Полемика об авторстве «Тихого Дона».

«Поднятая целина». Художественное воссоздание трагических противоречий эпохи коллективизации. Современные дискуссии о романе. Малый эпос, рассказ «Судьба человека».

Тема 5.5. Литература второй половины 60-х – начала 80-х годов.

Общественно-литературная обстановка в стране. Основные идейно-художественные тенденции в прозе. Формирование лирической прозы, ослабление эпических жанров, развития жанра философского романа. «Военная» тема, новые тенденции в ее освещении, творчество К. Симонова, В. Быкова, Б. Васильева, В. Астафьева и др. «Деревенская» проза.

Произведения В. Белова, Ф. Абрамова, В. Распутина, Нравственные искания в прозе В. Гендрякова, Ю. Трифонова, В. Шукшина.

Пути развития поэзии этого периода. Многообразие течений в лирике. «Громкая» и «тихая» поэзия. Поэзия Н. Рубцова. «Городская» поэзия В. Высоцкого, Ю. Визбора, Ю. Кима и др.

Идейно-художественные искания в драматургии, расширение ее тематики. Дискуссии о герое и конфликте драмы. Основные темы драматургических произведений, Творчество А. Вампилова.

Тема 5.6. Литература последних десятилетий XX – начала XXI века.

Переосмысление истории, оценка деформации истории культуры и литературы. Новая политика государства в области литературы и искусства. Отмена Постановления ЦК ВКП(б) «О журналах “Звезда” и “Ленинград”». Роль «возвращенной» литературы в активизации духовной жизни общества. Литература русского зарубежья, демократизация литературного общения. Поляризация литературных сил, журналов в литературной борьбе.

Развитие прозы, поэзии и драматургии этого периода. Основные темы и проблемы современной русской прозы.

7.2. Структура і обсяг навчальної дисципліни

Название разделов и тем	Количество часов									
	Дневная форма обучения					Заочная форма обучения				
	Всего	в том числе				Всего	в том числе			
		лекц.	практ.	конс.	с/р		лекц.	практ.	конс.	с/р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Русская литература XVII-XVIII веков										
Тема 1.1. Литература Петровского времени.	20	4	8		8	24			2	22
Тема 1.2. Становление классицизма в России.	23	6	10	1	6	18		2		16
Тема 1.3. Развитие русского классицизма.	22	6	10		6	24	2	4		18
Тема 1.4. Возникновение сентиментализма и просветительского реализма.	25	6	12	1	6	24	2	4		18
Всего	90	22	40	2	26	90	4	10	2	74

Розділ 2. Русская литература первой половины XIX века										
Тема 2.1. Русская литература XIX века как уникальное культурно-историческое явление	21	4	6	1	10	34	2		2	30
Тема 2.2. Особенности романтической литературы: синтез европейских традиций и национальных черт. А. С. Пушкин – родоначальник новой русской литературы	36	8	14		14	25	1	4		20
Тема 2.3. Своеобразие творчества М. Ю. Лермонтова и его место в развитии русской литературы	32	6	12		14	25	1	4		20
Тема 2.4. Художественная реализация эстетики романтизма в творчестве Н. В. Гоголя	31	6	12	1	12	36	2	2		32
Всего	120	24	44	2	50	120	6	10	2	102
Розділ 3. Русская литература второй половины XIX века										
Тема 3.1. Своеобразие реализма как направления	32	4	8		20	23	1		2	20
Тема 3.2. Особенности развития поэзии второй половины XIX века	38	4	12		22	47	1	4		42
Тема 3.3. Литературно-общественное движение 50-60-х годов XIX века	53	6	12	1	34	55	1	2		52

Тема 3.4. Прозаическая доминанта в литературе 70 – 90-х годов XIX века	57	6	12	1	38	55	1	4		50
Количество часов	180	20	44	2	114	180	4	10	2	164
Розділ 4. Русская литература рубежа XIX-XX веков										
Тема 4.1. Реалистическая литература рубежа XIX – XX веков. Творчество И. А. Бунина и А. И. Куприна	40	6	12		22	34	2	2		30
Тема 4.2. Творчество М. Горького, В. Вересаева, И. Шмелёва	36	4	12		20	32		2		30
Тема 4.3. Неореализм как художественный метод в литературе рубежа XIX – XX веков	37	6	10	1	20	36		2		34
Тема 4.4. Модернизм в русской поэзии XX века	37	4	10	1	22	48	2	4		42
Всего	150	20	44	2	84	150	4	10		136
Розділ 5. Русская литература XX века										
Тема 5.1. Основные тенденции развития русской литературы первой половины XX века. Поэтические искания в литературе 20-50 годов	10	2	4		4	16	2	2		12
Тема 5.2. Жанрово- тематическое своеобразие русской прозы	18	4	8		6	16		2		14
Тема 5.3. Творчество Б. Пастернака	16	4	6		6	12				12

Тема 5.4. Литература середины 50-х – начала 90-х годов	16	4	6		6	16	2	2		12
Тема 5.5. Литература второй половины 60-х – начала 80-х годов	16	2	8		6	14		2		12
Тема 5.6. Литература последних десятилетий XX – начала XXI века	14	2	4		8	16		2	2	12
Всего	90	18	36		36	90	4	10	2	74
Общее количество часов	630	104	208	8	310	630	22	50	8	550

Теми практичних (семінарських) занять

№ п/п	Название темы	Количество часов	
		Дневная форма	Заочная форма
Розділ 1			
1.	Трагикомедия Феофана Прокоповича «Владимир»	2	
2.	Идейно-художественное своеобразие сатир А. Д. Кантемира	2	
3.	Поэзия В. К. Тредиаковского	4	
4.	Поэзия М. В. Ломоносова	4	2
5.	Трагедия А. П. Сумарокова «Димитрий Самозванец»	2	
6.	Творчество М. М. Хераскова	2	
7.	«Недоросль» Д. Фонвизина как социально- политическая комедия	4	2
8.	Журнальная сатира – новый этап в развитии русской сатиры	4	
9.	Мир и человек в поэзии Г. Р. Державина	4	2
10.	А. Н. Радищев «Путешествие из Петербурга и Москву»	4	2
11.	Повесть Н. М. Карамзина «Бедная Лиза»	2	
12.	Сатирическая направленность шутотрагедии И. А. Крылова «Триумф, или Подщипа». Басенное творчество И. А. Крылова	4	2

13.	Значение русской литературы XVIII в. для последующего литературного процесса	2	
Розділ 2			
14.	Комедия А. С. Грибоедова «Горе от ума»	4	
15.	«Повести Белкина» А. С. Пушкина	4	2
16.	Роман А. С. Пушкина «Евгений Онегин»	4	
17.	Своеобразие лирики А. С. Пушкина	4	2
18.	Своеобразие лирики М. Ю. Лермонтова	4	2
19.	Роман М. Ю. Лермонтова «Герой нашего времени».	6	2
20.	«Петербургские повести» Н. В. Гоголя.	4	
21.	Поэма Н. В. Гоголя «Мёртвые души».	6	
22.	Комедия Н. В. Гоголя «Ревизор»	4	
	Украинская тематика в творчестве Н. В. Гоголя	4	2
Розділ 3			
23.	Тема любви в повестях И. С. Тургенева.	2	
24.	Роман И. С. Тургенева «Отцы и дети»	2	
25.	Роман Гончарова А. И. «Обломов».	2	
26.	Гротеск и аллегорическая сатира в «Истории одного города» и сказках М. Е. Салтыкова-Щедрина	4	
27.	Образ женщины в поэзии Н. А. Некрасова.	2	2
28.	Своеобразие любовной лирики А. К. Толстого	2	
29.	Своеобразие лирики Ф. И. Тютчева и А. А. Фета.	4	2
30.	Своеобразие драматургии А. Н. Островского. Драмы «Гроза» и «Бесприданница». Пьеса-сказка «Снегурочка»	4	2
31.	Художественный мир романа Ф. М. Достоевского «Преступление и наказание»	4	2
32.	Концепция «прекрасного человека» в романе Ф. М. Достоевского «Идиот»	2	
33.	Социально-психологическая проза Л. Н. Толстого. Роман «Анна Каренина»	2	2
34.	Мысль народная в романе-эпопеи «Война и мир»	4	
35.	Нравственная проблематика и сказовый характер произведений Н. Лескова	2	
37.	Синтетическая проза неоромантического триумvirата (творчество В. Г. Короленко, В. М. Гаршина, Г. И. Успенского)	4	
38.	Сатирико-юмористическая и лирическая проза А. П. Чехова	2	
39.	Драматургическое новаторство А. П. Чехова. «Чайка», «Дядя Ваня», «Три сестры», «Вишневый сад»	2	

	сад»		
Розділ 4			
40.	И. А. Бунин – мастер малой формы (на примере анализа новеллы «Господин из Сан-Франциско»)	2	
41.	Тема любви в творчестве И. А. Бунина	2	
42.	Повесть А. И. Куприна «Поединок». Социальный смысл драмы Ромашова	2	
43.	Тема любви в творчестве А. И. Куприна	2	2
44.	Героико-романтические произведения М. Горького	2	2
45.	М. Горький. Драматургия дооктябрьского периода. Пьеса «На дне»	2	
46.	Проблема гуманизма в повести Л. Н. Андреева «Жизнь Василия Фивейского»	2	
47.	Творчество И. Шмелева, роман «Солнце мертвых»	2	
48.	Творчество Б. К. Зайцева, беллетризованные биографии	2	
49.	Творчество В. Вересаева, повесть «Без дороги»	2	
50.	Русская сатирическая литература Серебряного века	4	2
51.	Модернистские течения в русской поэзии конца XIX – начала XX веков	4	
52.	Н. С. Гумилёв – теоретик и практик акмеизма	2	
53.	Творчество О. Мандельштама. Человек и его эпоха в лирике О. Мандельштама	2	2
54.	Лирика А. А. Блока и В. Я. Брюсова. Творчество К. Б. Бальмонта	4	2
55.	Ранняя лирика В. В. Маяковского	2	
56.	Поэма В. В. Маяковского «Облако в штанах»	2	
57.	Литература русского зарубежья	4	
Розділ 5			
58.	Лирика С. Есенина. Поэма «Анна Снегина»	2	2
59.	Лирика В. Маяковского	2	
60.	В. Маяковский-драматург. Пьесы «Мистерия-буфф», «Клоп», «Баня»	2	
61.	Советская действительность в зеркале сатиры 20-х годов. Творчество М. Зощенко. Сатирическая диалогия И. Ильфа и Е. Петрова «Двенадцать стульев» и «Золотой телёнок»	2	2
62.	Рассказы А. Платонова. Повесть «Котлован» – реквием по утопии	2	
63.	Роман М. Булгакова «Мастер и Маргарита»	4	2
64.	Лирика М. Цветаевой	2	
65.	Поэзия военных лет. Творчество М. Исаковского,	2	

	К. Симонова		
66.	Творчество А. Ахматовой. Лирика, поэма «Реквием»	2	
67.	Творчество Б. Пастернака. Лирика, роман «Доктор Живаго»	4	
68.	Роман М. Шолохова «Тихий Дон»	4	
69.	Творчество А. Солженицына	2	
70.	«Военная тема» в русской прозе конца XX века	2	2
71.	Проблема героя времени в пьесах А. Вампилова («Старший сын», «Прошлым летом в Чулимске», «Утиная охота»)	2	
72.	Поэзия второй половины 60-х – середины 80-х годов. Творчество И. Бродского	2	2
Всего		208	50

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Акимов В. М. От Блока до Солженицына: Судьбы русской литературы XX века (после 1917 г.). СПб., 1994.
2. Буранок О. М. Русская литература XVIII века: Учебно-методический комплекс. М., 1999.
3. Голубков М. М. Русская литература XX века. После раскола. М., 2001.
4. Громова М. И. Русская драматургия конца XX – начала XXI века: Учеб. пособие. 3-е изд., испр. М., 2007.
5. Ершов Л. Ф. История русской советской литературы. М., 1988.
6. История русской литературы XIX века. В 3 ч. Ч. 1 (1795 – 1830 годы) : учеб. для студентов вузов, обучающихся по специальности «Рус. яз. и лит.». Под ред. В. И. Коровина. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2005. 480 с.
7. История русской литературы XIX века. В 3 ч. Ч. 2 (1840 – 1860 годы) : учеб. для студентов вузов, обучающихся по специальности «Рус. яз. и лит.». Под ред. В. И. Коровина. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2005. 528 с.
8. История русской литературы XIX века. В 3 ч. Ч. 3 (1870 – 1890 годы) : учеб. для студентов вузов, обучающихся по специальности «Рус. яз. и лит.». Под ред. В. И. Коровина. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2005. 543 с.
9. Кулешов В. И. История русской литературы XIX века: учебное пособие. М.: Изд-во МГУ, 1997.

- 10.Кременцов Л. П. Русская литература XIX века. 1801 – 1850: учеб. пособие. 2 е изд., испр. М.: Флинта: Наука, 2006. 248 с.
- 11.Кузьмина С. Ф. История русской литературы XX века: Поэзия «серебряного века»: Учеб. пособие. М., 2004.
- 12.Лебедева О. Б. Русская литература XVIII в. – М., 2000.
- 13.Мусатов В. В. История русской литературы XX в. (советский период). М., 2001.
- 14.Нефагина Г. Л. Русская проза конца XX века: учеб. пособие. 2-е изд. М., 2005.
- 15.Русские поэты XIX века: хрестоматія. Сост. Л. П. Кременцов. М.: Флинта: Наука, 2004. 528 с.
- 16.Русская литература XX века (1890 – 1910): В 2 ч. Под ред. проф. С. А. Венгерова. М., 2000.
- 17.Русская литература XX века: В 2 ч. Сост. В. Г. Меркин. М., 1995.
- 18.Русская поэзия второй половины XX века. 2-е изд. М., 2003.
- 19.Скоропанова И. Русская постмодернистская литература: учеб. пособие для студ. филол. фак-тов вузов. 5-е изд. М., 2004.
- 20.Соколов А. Г. История русской литературы конца XIX – начала XX века. 4-е изд. М., 1999.

Додаткові:

Розділ 1. Русская литература XVII - XVIII веков

1. Автухович Т. Е. Риторика и русский роман XVIII в. Гродно, 1996.
2. Западов А. В. Поэты XVIII века. М., 1999.
3. Иванов В. Повесть об Антиохе Кантемире. Л., 1990.
4. Канунова Ф. З. Из истории русской повести: Историко-литературное значение повестей Н.М. Карамзина. Томск, 1997.
5. Кулакова Л. Н., Западов А.В. А.Н. Радищев. «Путешествие из Петербурга в Москву». Комментарий. Л., 1984.
6. Лотман Ю. М. Сотворение Карамзина. М 1987.
7. Макогоненко Г. П. От Фонвизина до Пушкина. Из истории русского реализма. М., 1989
8. Пигарев К. В. Творчество Фонвизина. М., 1994.
9. Сермин И. З. Русский классицизм. Поэзия. Драма. Сатира. Л., 1993.
- 10.Смирнов А. А. Литературная теория русского классицизма. М., 1981.
- 11.Фёдоров В. И. Литературные направления в русской литературе XVIII в. М., 1999.

Розділ 2. Русская литература первой половины XIX века

1. Влащенко В. Печальная повесть о горестной судьбе («Станционный смотритель» Пушкина). *Вопросы литературы*. 1998. № 6. С. 94–114.
2. Воронский А. Гоголь. М.: Молодая гвардия, 2009.
3. Глухов В. И. Лирика Пушкина в её развитии. Иваново: ИвГУ, 1998.
4. Ермолаева Н. Л. «... Поэт, задумчивый мечтатель...» Образ Ленского в романе «Евгений Онегин». *Литература в школе*. 2006. № 5. С. 8–11.
5. Звиняцковский В. Я. Реалист ли Гоголь? *Русский язык и литература в учебных заведениях*. 2004. № 2. С. 2–12.
6. Иванова Л. П. Кавказ в жизни и творчестве М. Ю. Лермонтова. *Русский язык и литература в учебных заведениях*. 2004. № 5. С. 14–24.
7. Кибальник С. А. Художественная философия Пушкина. СПб.: Дмитрий Буланин, 1998.
8. Краснощёкова Е. Роман воспитания – Bildungsroman – на русской почве: Карамзин. Пушкин. Гончаров. Толстой. Достоевский. СПб.: Издательство Пушкинского фонда, 2008.
9. Кривонос В. Ш. «Я думал умереть; это было невозможно...» Смерть Печорина в романе М. Ю. Лермонтова «Герой нашего времени». *Литература в школе*. 2009. № 7. С. 8–12.
10. Мирошников В. М. «Пророк» А. С. Пушкина как эстетическая программа русской литературы. *Литература в школе*. 2008. № 5. С. 2–4.
11. Недзвецкий В. А. Женские характеры в творчестве И. С. Тургенева. *Литература в школе*. 2007. № 6. С. 2–5.
12. Серман И. Нашёл ли Пушкин формулу русской истории? *Вопросы литературы*. 2007. № 2. С. 239–250.
13. Соловьёва Л. «Questa è una brutta figura» (Ещё раз об отношении Пушкина к Александру I). *Вопросы литературы*. 1998. № 6. С. 125–128.
14. Тыркова–Вильямс А. Жизнь Пушкина: В 2 т. Т. 1. 1799–1824. М.: Молодая гвардия, 1998.
15. Черниговский Д. Рыцарь или буржуа? Скупой барон из «маленькой трагедии» Пушкина. *Вопросы литературы*. 2009. № 2. С. 235–239.

Розділ 3. Русская литература второй половины XIX века

1. Андреева В. Г. Левин и Вронский в художественном мире романа Л. Н. Толстого «Анна Каренина». *Вестник КГУ им. Н.А. Некрасова*. 2011. № 2. Т. 17. С. 119–123.
2. Андреева В. Г. Символика в романе Л. Н. Толстого «Анна Каренина». *Вестник КГУ им. Н.А. Некрасова*. 2010. № 4. Т. 16. С. 88–92.
3. Бурова Ю. В. Библейские образы в романах Ф. М. Достоевского «Преступление и наказание» и «Идиот». *Интеграция образования*. 2001. №1. С. 43–45.
4. Верина У. Ю. Анализ сцен и эпизодов в романе Ф. М. Достоевского «Идиот». *Филологический класс*. 2012. № 2. С. 99–106.

5. Масолова Е. А. Циклизация в романе Толстого «Анна Каренина». *Новый филологический вестник*. 2007. №2. Т. 5. С. 2007. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/tsiklizatsiya-v-romane-tolstogo-anna-karenina>
6. Орлицкий Ю. Б. Русские поэты второй половины XIX века. – СПб.: АСТ, Астрель, 2006.
7. Позднякова Е. А. О жанровом своеобразии пьес Чехова. *Вестник КГУ им. Н.А. Некрасова*. 2014. № 1. Т. 20. С. 142–145.
8. Постникова Е. Г. Философия власти в «Преступлении и наказании» Ф. М. Достоевского. *Вестник ЛГУ им. А. С. Пушкина*. 2012. № 4. Т. 1. С. 13–21.
9. Сухих И.Н. Проблемы поэтики А. П. Чехова. Ленинград: Издательство Ленинградского университета, 1987. 184 с.
10. Тихомиров В. В. Структура драматического произведения (опыт прочтения драмы А.Н. Островского «Гроза»). *Вестник КГУ им. Н.А. Некрасова*. 2014. № 2. С. 149–153.
11. Тamarли Г. И. Поэтика драматургии А. П. Чехова (от склада души к типу творчества): монография. 2–е изд. перераб. и доп. Таганрог: Изд-во Таганрог. гос. пед. ин-та имени А. П. Чехова, 2012. 236с.
12. Шараков С. Л. Духовный символизм в романе Ф. М. Достоевского «Преступление и наказание». *Вестник ТГПУ*. 2016. № 7 (172). С. 156–161.

Розділ 4. Русская литература рубежа XIX–XX веков

1. Бавин С., Семибратова И. Судьбы поэтов «серебряного века» Библиографические очерки. М., 1993.
2. Давыдова Т. Т. Русский неореализм. Идеология, поэтика, творческая эволюция (Е. Замятин, И. Шмелев, М. Пришвин, А. Платонов, М. Булгаков и др.): учеб. пособие. 2–е изд., испр. М., 2006.
3. Жолковский А. К. Блуждающие сны: Из истории русского модернизма. М., 1992.
4. Ильин И. А. О тьме и просветлении: Книга художественной критики. Куприн. Бунин. Ремизов. Шмелев. М., 1991.
5. Колобаева Л. А. Концепция личности в русской литературе рубежа XIX – начала XX веков. М., 1990.
6. Мочульский Т. К. А. Блок, А. Белый, В. Брюсов. М., 1997.
7. Муценко Е. Г. Путь к новому роману на рубеже XIX – XX вв. Воронеж, 1986.
8. Рапацкая Л. А. Искусство «серебряного века». Л., 1996.
9. Русская поэзия «серебряного века». 1890–1917. Антология. М., 1993.
10. Спивак Р. С. Русская философская лирика. 1910–е годы. И. Бунин, А. Блок, В. Маяковский: учеб. пособие. 2–е изд. М., 2005.
11. Спиридонова Л. Русская сатирическая литература начала XX века. М., 1997.

Розділ 5. Русская литература XX века

1. Альфонсов В. Поэзия Пастернака. Л., 1990.
2. Давыдова Т. Т. Русский неореализм. Идеология, поэтика, творческая эволюция (Е. Замятин, И. Шмелёв, М. Пришвин, А. Платонов, М. Булгаков и др.): учеб. пособие. М., 2006.
3. Дядичев В. Н. В. В. Маяковский в жизни и творчестве. М., 2007.
4. Захаров А. Поэтика Есенина. М., 1995.
5. Карабчиевский Ю. Воскресение Маяковского. М., 1990.
6. Кудрова И. После России: О поэзии и прозе Марины Цветаевой. М., 1997.
7. Кузнецов Ф. Самая кровная связь: Судьба деревни в современной прозе. М., 1987.
8. Кулинич А. В. А. Твардовский. Очерк жизни и творчества. К., 2005.
9. Куняев С. С., Куняев С. Ю. Сергей Есенин. М., 1995.
10. Лихачев Д. С. Размышления над романом Б. Пастернака «Доктор Живаго». *Новый мир*. 1988. № 1.
11. Михайлов А. Мир Маяковского: Взгляд из восьмидесятых. М., 1990.
12. Михайлов А. А. Жизнь Маяковского. М., 2001.
13. Ніколенко О. М. Щоденник «нумера» Д–503. Матеріали до вивчення роману Євгена Замятіна «Ми». 11 клас. *Зарубіжна література в навчальних закладах*. 1998. № 1.
14. Распутин В. Где ты, душа жива? О творчестве драматурга А. Вампилова. *Литература в школе*. 1992. № 2.
15. Саакянц А. Марина Цветаева: Жизнь и творчество. М., 1999.
16. Сарнов Б., Чуковская Е. Случай Зощенко: Повесть в письмах и документах с прологом и эпилогом: 1946 – 1958. *Юность*. 1988. № 8.
17. Сахаров В. И. М. А. Булгаков в жизни и творчестве: учеб. пособие для школ, гимназий, лицеев и колледжей. 6–е изд. М., 2008.
18. Щуплов А. Маяковский – не поэт революции, а революционный поэт: (К 100–летию поэта). *Книжное обозрение*. 1993. 18 июня.
19. Яблоков Е. А. Художественный мир Михаила Булгакова. М., 2001.
20. Бирюков С. Теория и практика русского поэтического авангарда. Тамбов, 1998.
21. Гончарова–Грабовская С. Я. Комедия в русской драматургии конца XX – начала XXI века: учеб. пособие. М., 2006.
22. Голубков М. М. Александр Солженицын. М., 1999.
23. Громова М. И. Русская драматургия к. XX - н. XXI в. М., 2007.
24. Кормилов С. Поэтическое творчество Анны Ахматовой. 2–е изд. М., 2000.
25. Кременцов Л. П. Русская литература в XX веке. Обретения и утраты: учеб. пособие. М. 2007.
26. Литература русского зарубежья (1920 – 1990): учеб. пособие. Под общ. ред. А. И. Смирновой. М., 2006.
27. Маркова, Т. Н. Авторские жанровые номинации в современной русской прозе как показатель кризиса жанрового сознания. *Вопросы литературы*. 2011. №1. С. 280–290.

28. Михайлов О. Н. От Мережковского до Бродского. М., 2001.
29. Огнев А. В. Современный русский рассказ: 50 – 80–х гг. Калинин, 1987.
30. Павловский А. И. Советская философская поэзия: Очерки о Н. Заболоцком, Л. Мартынове, А. Твардовском. Л., 1984.
31. Русские писатели XX века от Бунина до Шукшина: учеб. пособие. Под ред. Н. Н. Беляковой, М. М. Глушковой. М., 2008.
32. Скоропанова И. С. Русская постмодернистская литература: учеб. пособие для студ. филол. фак. вузов. 5–е изд. М., 2004.
33. Чалмаев В. На войне остаться человеком: Фронтовые страницы русской прозы 1960 – 1990. М., 1998.
34. Черняк М. А. Массовая литература XX века: учеб. пособие. М., 2007.
35. Чупринин С. Крупным планом. Поэзия наших дней: Проблемы и характеристики. М., 1983.
36. Эткинд Е. Бессмертие памяти: Поэма Анны Ахматовой “Реквием”. *Там, внутри. О русской поэзии XX века: Очерки.* М., 1997. С. 343–368.

Інформаційні ресурси

1. Библиотека Гумер – гуманитарные науки: <http://www.gumer.info/>
2. Буквоїд: електронна бібліотека: <http://bukvoid.com.ua/library/>
3. Буквоїд: рецензії: <http://bukvoid.com.ua/reviews/>
4. Літературний акцент: <http://litakcent.com/>
5. Літературний центр: <http://litcentr.in.ua/>
6. Світ літератури: <http://svitliteraturu.com/>